

TEXT LEGENDY

1^a

KDYŽ ZA DÁVNÝCH ČASUOV V HŘIEŠĚ

jeden ciesar pohan bieše,
ten vládnieše všemi králi,
což jich bylo bliz i vzdáli
5 všeho lidu pohanského.
Maxencius jmě toho zlého
bylo, tak nám písmo praví.
Jeho hněvní, krutí nravi
byli sě pronesli tady,
10 ež jeho jmě v hoři všady
každý jako hory vozil;
bieše pohanstvo uhrozil,
jakž sě třiesli jeho zrakem
jako kuřě před luňákem.
15 Miesto boha jej jmějiechu,
jeho modlám sě klaniechu,
a což kázal, to sě stalo
skrovně, mnoho nebo málo.

pohani

Pod tiem ciesařem v hrdosti
20 jeden král u bohatosti
sedieše v jednom ostrově,
v cyprskéj zemi v dobrém slově.
Diechu jemu Kostus jmenem;
to jmě držal takým kmenem,

25 ež jedno město, obake
 Nikozia, v Cypře | také,
 slulo, jakž i ješe slove,
 tu, kdež je moře oplové,
 pro něž Kostus byl nazvaný.
 30 Bieše mocný, jmenovaný
 nade vše pohanské krále;
 kralováše v jemnej chvále
 ve čsti, v rozkoši i v zboží;
 s svú královú jakžto s ruoží
 35 mile bydlěše v dostatě,
 správně, svobodně, bohatě.
 Byl mýdrý, ščedrý, radný, k tomu
 věrný semu i onomu,
 branný v nepřátelské přietě.
 40 Na všě strany ve všem světě
 jeho chvála slula spoře,
 tak že tiesař na svém dvoře
 neměl krále radnějšieho,
 45 ani k službě snažnějšieho,
 což mu kázal ve dne v noci;
 dotad, až nevěrní soci —
 jakož i dnes lidem škodie,
 50 krívé šepky k uchóm plodie,
 krívé hospod návidiee,
 dobrým v službě závidiee,
 již vše na svú misu táhnú,
 v onu složenú lež sáhnú,
 tu jazykem obražejí,
 55 věrným v službě překážejí —
 takež tito soci biechu,
 ješto jemu závidiechu
 ve cti; jechu sě točiti,
 chtiec jej krívě osočiti,
 60 jakž i zdiechu a řkúc tako:
 „Ciesari, věz to, že jako

65 ny živý vidíš při sobě,
 takť sě Kostis v téjto době
 smluvil s tvými nepřátely
 a jest jich přisezník celý.
 Rač nám nejmieti za chlúbu:
 smluvif sě na tvú záhubu,
 proto sě vystřiehaj z toho.“

70 Ciesar Maxencius jim z toho
 poděkova, neřka tomu
 ničse, ale jemu z domu
 káza i z svėj země jěti.
 Kostis nemějšie děti
 více než dceru jedínú,
 tu bieše nazval Kateřinú.

75 S tú v koráby vsedše, vstachu,
 do Alexandrie sě brachu
 i sedú na tom jistém hradě.
 Kak byl ciesar v hněvněj vadě,
 však sě s múdrějšieimi tázal,
 80 z země jemu jěti kázal.
 Ale kralovstvo, země, hrady
 kral Kostis beze všiej vady
 jměl i bydlěše, | jak sám chtieše;
 neb ciesar nedóvěřieše
 85 tomu, což naň prosóčeno
 bylo i krívě pořčeno.
 Proto naň jiným lit nebyl
 než tiem, ež ho jest z dvora zbyl.
 V Alexandřii v tom městii

90 Kostis s svú královú ve cti
 bydlil i s svú dcerú milú;
 tu milováše vsú sílu,
 jakžto s právem bylo z čina,
 neb mu bieše dci jedíná.
 95 Proto často radošćemi

200
 Max. v jhna
 losa do Alex.

20

v Alex. se
 jim dabo
 dabo

55

60

vzjiskřil, až ju milošćemi
dal v učenie u vysoké.
Mnohé mistrovstvie divoké,
čož najvyšší školní znáchu,
to téj panně vykládáču:
o múdrošćich i o smysle
bylém i nebylém čísle,
o působě každěj věci,
jakž kto najvyš mohl dosieci
všelikakým podobenstvím;
to ta panna rozšafenstvím
v krátkých letech vše uměla.
Bieše v učení prospěla
nade vše učené žáky,
110 což jich bieše pod oblaky,
u mistrovství ve všelikém.

Potom v časi v nevelikém
Kóstus, jejie otec, snide, sloužil
a to královstvo přijide
115 vše k nie u mocnej | poruce. |
Ta milá panna žádúcie,
jakž slýchám při staršieh kmetech,
byla v uosmináste letech
a tak převeliké krásy,
120 jakž na všem světě ty časy
nikdie jej nebyla rovně.
K tomu jejie matka vdovně
činiše násilně vážně,
ež jej vždy střežieše snažně
125 i vedieše k čstněj lepotě,
jež při svém čistém životě
jměla stokrát více sama,
než jejie materi známa
byla v rozkošnej čistotě.
130 „Mnohý bohatý král—,“ v notě

řekla: „Blaze bude jemu,
komuž se dostane ženú:
tomu bude více radost.“

135 Ale bieše jejie žádost
jinak, nežli oni mniechu.
Mocní králi jie snúbiechu.
Na to ničše netbajieše,
neb v svém rozumě znajieše,
že zle v porobenství žiti,
i nerodi za muž jiti.
140 Pro šlechetnú cnú mysl pro tu
si' úbi panenskú čistotu
dle múdrosti i | učenie
něsti do svého skončenie.

145 V tom času se sta obnova:
vzvolichu syna Maxencova
císařem pro ty dědiny,
neb mu bieše syn jediný.
Tiem ho více milováše,
150 vždy na to usilováše,
chtě jej oženiti mladně.
I rozesla posly řádně
ve vše krajě, na vše strany,
do všech zemí u pohany,
155 ve všecky vlasti, do všech dál,
by který císař nebo král
jměl deč krásnú z plodu svého,
jež by dóstojna syna jeho
byla, aby mu ji dali.
160 Tak se všady pilně ptali,
rovně jemu neznajieše.
Z těch posluov jedni ptajice
v Alexandři se stavichu
a těm měšťanom vzpravichu,

165 čeho ptají, kdož je žene.
 Tehdy ti jistí měščené
 jechu se praviti o tom,
 a řkúc: „Zjezdiec vesvět po tom,
 hory, vody i na moři,
 170 panny tak červeněj zoří
 i bělosti tak veliké,
 rozkošnej krásy všeliké
 vy nikdie neuhlédáte,
 ani již pěknějšie jmáte,
 175 než jest Kateřina skrovná,
 naše šlechetná královna.
 Na učení, u mūdrosti,
 v lepotě i v šlechetnosti
 rovně jiej nikte nevidal.“
 180 Těm poslóm jako by přidál
 všem útěchy i veselé.
 Nic nepoměškavše déle,
 těch měšcanuov potázachu;
 ti jim na hrad ukázachu.
 185 Tamž i jidú podlé rady
 panny ciesaři v ohl'ady,
 ale jinému nikomu.
 Když bychu v králově domu,
 střetnú sě s jejie mateři,
 190 ana jde s tú žádnú dceři,
 jěž tak v drahěj krási ktvieše.
 Těmto poslóm sě to zdieše
 za veliký div nad divy.
 Řechu k sobě: „Nikte živý
 195 nám, což o téj krásě diemy,
 o niež obak nepoviemy,
 jakž jest přísně, neuvěři.“
 Tajně řechu k jejie mateři,
 aby jich v tom poslúchala
 200 a téj panny nedávala

*mateř kateřina
 4b cyberou ji
 pro císařa*

izádúciemu živému,
 ež ji rodu ciesařskému
 chtěie za ženu usnúbiti.
 To jim králová slíbiti
 205 musí. Otpuščenje vzechu,
 k tiesařovi sě vzpodjechu
 a praviee ty noviny.

Ciesař inhed v ty hodiny
 sezva všecy najmūdřejšie
 210 rádce i ze všech najučenějšie
 i posla jě na tu cestu
 k Alexandři, k tomu městu.
 Učinichu z potázanie
 tiesařovo rozkázanie,
 215 jědú tam s velikú pýchú.
 A když v Alexandři bychu,
 jidú na hrad před královú,
 zdávajíc jiej chválu novú.
 Podlé niej jejie dci stáše.
 220 Zdáše sě jim, by nic kráše
 na všem světě nesvítalo,
 ani v květu prokvítalo,
 než ta panna. Stáše v sluše,
 k tomu bieše v takém rušě,
 225 jakž jeho bohatie měny
 nikte nevedieše ceny.
 Takž v téj chvíli, jakž tu stáchu,
 déle nic nepoměškachu.
 Jeden rádce z nich vysoký
 230 odšed s královú vze roky
 tomu, jistě kdy přijeti
 a tu pannu domuov vzieti
 s velikú cti, ovšem slavně,
 tak jakž by slušalo správně
 235 dceř mocného krále vésti

*Císař posle do
 Alex. nejmoou dřeš*

*proč se
 netváří*

5a

a za tiesare ji nésti.
Z toho králevá jim nelá,
ale by násilně vesela,
jsúci tomu velmi ráda.
V tom čase ta panna mladá
o tom niče nevědieše.
Králová tiem poče spieše
k svadbě se pripravovati,
chtiec svú milú deč vydati
v slavněj draži, s ľudským sluchem,
ztravú i bohatým rúchem,
jakž dostáti mohla z snadna.

*Ka. nie veš
matka se zš. bavi
soh'as.*

Kateřina ta přežádná
poče tomu se diviti
i to se jie protiviti,
že tak mnoho zbožie vzkládá,
a řkúc: „Co má matka žádá?
Co-li její úmysl miení,
že okrašuje své siení?
Která chce býti | okaza?“
Jednej svéj panny otázá.
Ta jie inhed da věděti,
řkúc: „Královno, chcít pověděti:
tobě býti smyslem novým
za synem za ciesařovým,
na hodyť se chystaj na ty.“

Kateřina do komňaty
jide své, v níž se utieže.
Ta novina ji mútieše.
Sedši vece k sobě sama:
„Však mi ta vře múdrost známa,
již najvyšši mistři znají,
a tak mě za krásnú mají
všickni lidé při svéj žiedě,

270 že ve všem ženském poiidě
nechtie, by kde taká byla.
A k tomu sem bez omýla
tak vysoce urozena
i tak v zboží rozplozena,
jakž toho nevědě čísla.
275 Nad to však mám mnoho smysla
u múdrosti i v učení:
proč bych já v tom poručení
byla, mohúc se otjeti?
280 Nechci svéj materi přieti
déle téj práce bez studu.
Ciesařovú já nebudu!

sed. moha mŕka
I zle bych smysla zajala,
bych toho za chot poja||a,
285 jehož jsem nikdy zdospěla
ani znala, ni viděla,
kak jest vzrostlý na životě,
hrbovat-li, či v lepotě,
hrady-li jmá, či zlé domy,
290 slepý-li je, či vídomý,
mrzutý-li, čili tvárný,
skúpý-li je, čili dárný,
krásný-li jest, či nekrásný,
nemúdry-li, či věhlasný,
295 chromý-li jest, nebo pravý,
nemocný-li, či pak zdravý,
kaký-li jeho obyčej jest:
radějši já svú čistú čest
slibuji nésti bez děky
300 do méj smrti i na věky,
neb méj múdrosti ni krásě
nikte živý nevrovná se.“

nikdo k'j nemrad

Tu řeč k sobě domluvivši,
s ustavičenstvem se smluvivši,

305 zavřevši komňatné dveři,
vstavši jide k svéj mateři
a sedši podlé niej zčela
i vece k nej: „Matko milá,
slyš mě málo téjto chvíle!
310 Vizi, že ty beze špile
měj svatby srdečně žádáš,
velikú práci nakládáš,
dlúho tiem nechtieci | dlíti:
jáť za ciesařova jiti
315 syna nechci, to jistě věz.
Protož sě toho i vystřez,
aby ho darmo nezvala,
ni na prázno pracovala.
320 Toť pravi bez proměnění.“
Králová vz to pověděnie
užassi sě vece pilně:
„Milá dsi, proč tak mylně
mluviš? Mlč, toť razi tobě.
I kde by ty mohla sobě
325 naléztí lepsiého muže?
Však mu všickni králi slúžie
a jmá veliké poklady,
podlé vsí města i hrady
i mnohé široké země.
330 Nesla bych nelehké břémě,
ač by sě tak minul s tobú!
Milá dsi, vě svě sirobu
nesle mnoho let zde jsúce
a vždy polepšenie ždúce.
335 A již si ho dočkala.
Raziť, by nikakž nenechala,
by zaň mile ráda nešla.
Již jest náma ta čest vzešla,
po nižtě tvój otec tužil;
340 tenť jest jeho occi slúžil

mnoho let. Dci, věz to cele!“
Dievka odpovědě směle
a řkúc: „Matko, dar|mo mluviš
a na mě sě hněvem hruviš.
345 Takeť tebe řečí dojdu:
i za žádnéhoť nepójdú
muže, nežť jej ohledaji
a to na něm znamenaji,
že jest všeho světa krašši,
350 etí, urozením najdražši,
nad věš svět najbohatějši,
nade vše múdré najmúdrějši.
A pakli to nebude tak,
tehdy, matko, věz, žeť nikak
355 já nikdy nepójdú za muž.
Protož po tom darmo netuž,
ni sě kto buď o tom toče
viec.“ Ot toho času poče
králová smúťiti za to.
360 A když jie přietelé na to
vzmluviču, by tu mysl vzala
a přemluviti sě dala
i šla za ciesaře spieše,
365 ana jim odpovědieše
tomu a řkúc: „Vy tak krásnu
mě pravíte i věhlasnu,
u múdrosti rozniecenu
i v učení osviecenu,
370 Proč mi pokojě nedáte?
Chcte-l, bych sě k vám nevinila,
vaši vóli učinila
podlé | kázanie vsakého,
optajtež muže takého,
375 jenžť by byl v takěj věhlasí,

555 což jiej pravil, a to zvvědětí,
 i vzprosi ho velmi míle
 řkúc: „Již sě musí těj chvíle
 tebe ovšem ostydětí:
 mohla-li bych kak vidětí
 toho muže, o němžs mi pravil,
 všeho by mě smutka zbavil;
 560 kde-li bydlí anebo jest
 ten slavný král, jehožto čest
 ty nade všě krále chváliš?
 Tiem ote mne smutka vzdáliš;
 ukaž mi | toho zemi jistú,
 jehož jest matka dievkú čistú.“
 565 Pústenník vece rovenstvím:
 „Panno, pravíť pod tajemstvím
 i zaklínám, by nikomu,
 ani semu, ni onomu,
 nepravila řeči tějto;
 570 nebf jest obak velmi zlé to,
 ktož čie tajemstvie pronosí,
 an jeho mlčeti prosí.
 Protož prošif, panno milá,
 aby toho nezjevila,
 575 až sě mezi vámi skoná
 manželstvo podlé zákona,
 ač sě to slyšeti líbí.“
 Králová to ráda slíbi
 i da jemu na to vieru.

580 Pústenník k nie vece s měřú:
 „Juž tebe řeči pozdravi:
 ten panic, o němž já pravi,
 to jest syn v zboží neskovný
 jedněj šlechetněj královny,
 585 jěž jest všech krás najsvětějšíe
 a všech žen dobrotivějšíe,

520 nemóz ižadúci umem
 obklíčiti, ni rozumem,
 kak sě hromazdí neb dělí.
 Jemu všickni světi anděli
 v radosti poslušně slúžie,
 v jeho pokojiech netúžie,
 ale veselé sě pilně;
 jeho kralování silné
 konce nemá, ani béře,
 525 ni sě zruší, ani zděře,
 jedno zavše jest za nova.“
 To by řeč pústenníkova.

530 Kateřina to slyšavši,
 všecko pilně na mysl bravši
 z úst pořád, což sě i přieči,
 ale jeho múdrěj řeči
 za vlas nerozumějíeše,
 535 neb ješe pohanka bieše.
 Proto jiej to bieše neživno,
 ale v srdci velmi divno,
 ež kak mnoho | smysla jměla
 i v učení jsúc prospěla,
 540 ot žádného mistra vóle,
 ni učennika ve škole
 neslychala čtúce v žádných
 knihách, snadných i nesnadných,
 o takém muži i králi,
 o němž tak bohatú táli
 545 tento pústenník praviše.
 Druhá mysl ta ji trápieše,
 ež jej tak cného vědieše,
 že, což koli povědieše,
 to vše pravda pravá byla.
 550 Protož pak že srdcem vřela
 v túhách, chtiec v tom známost mieti,

rozkošná i převýborná,
milěj tváři, přepozorná,
důstojnosti oslavená
nade všecka ženská jména,
jež všě tváři chválu pěj.
Těť panně Maria ději.
Tať jest tak velikěj moci,
ktožť k niej ve dne i v noci,
v kteréj nuzi jsa, zavolá
srdcem z věného hlahola,
tenf darmo práce nevkládá,
ale to vše, což požádá,
toť má inhed bez rozpačí.“
Kateřina v neodvlači
vece: „Pústenníku milý,
rádsě věrný, v smysle čilý,
pověz mi, ač mi chceš přieti,
mohla-li bych kak uzřieti
toho panice i krále
s jeho milú matkú v chvále?“
Pústenník jie odpovědě
řka: „Milá dsi, při tvěj žiědě,
by sobě radú vzpomohla,
snad by jej viděti mohla,
ač by tebe to nezbylo,
žeť by mu to libo bylo;
neb toho cného panice
i slavného královice
nemohú ti l'udě taci
viděti smrtelní všaci
pro svú libost neb pro chtěnie,
neb ten král smrtelný nenie.
Protož jeho nevidají
než ti, jenž s ním přebývají,
a ti také, již mu slúžie,
ve dne v noci po něm túžie.

11^b pouševník
o Marii

12^b Kdo chce
vzít více

12^a nemůže

625 Těm sě on tak viděti dá,
jak sě mu kdy podobno zdá.
Avšakť chceť tu radu dáti,
ač mne budeš poslúchati,
ež jej i s matkú ohl'adáš
koli, jakž ty sama žádaš.“
Kateřina radostivě
vece mu i milostivě,
věduč jej ustavičného:
„Mój oččíku, čso sličného
mně ukážeš neb poradíš,
tiem mě jako v ráj posadiš.
Nemóžť nic tak nelehkého
býti ani protivného,
bych já všeho netrpěla,
bychť jej jedinkě uzřela.“

630

635

12^b

640 Tehdy pústenník pro radost,
vida téj královny žádost,
i dosěže v skrytém trhu
jedněj deščky z svého brhu.
Na té biesta dle úkazy
psána dva pěkná obrazy:
obraz svatěj Mařie z čina,
ana nese svého syna,
Jezu Krista laskavého.
Vzem tu deščku z smysla cného
i manu rukávem majně
i poda téj deščky tajně
královně pod křídlo jejie
a řka: „Aj, zřiž veselejie!
Tuť ten panic jmenovaný
stojí s svú matkú napsaný,
o němž sem já pravil tobě.
A ty, deščku vezmúc k sobě,
beř sě domuov s matkú svojí;

640

645

650

655

12^b dešček
vložte ji obrázek
Křista a P. Mařie

865 by se den přiblížil vskuořě.

A jakž brzo vznidů zořě,
tak vše rúcho na se vzemši,
panny, své sluhy, pojemši,
jide k tomu pústenníku,
k šlechtnému učenníku,
ta dostojná, cná děvečka,
i poľučě v uokenečka
sama z žádostnie postaty.
To uslyšě ten muž svatý

870 i vynide k nie na javo
a řka: „Ó šlechtná panno,
co ty zde činiš tak ráno?
Kterěf jest násilě dano,
ežš pobleděla na ličku?“
Ona vece: „Muoj očičku!“

880 To povědě milostivě
i počě mu žalostivě
praviti inhed s počátka
to vše pořád do uostatka
pamětně u pilném chtěni,
což v tom snu i u viděni
bieše slyšala i viděla
a řkúc: „Již bych ráda chtěla
svě všě země za to dáti,

890 bych jej mohla v tvář poznati
podlé milostného činu;
i čtef na mě kakús vinu
řka: „Tuť musí smýti vodú.“

895 Pústenník vece: „Tu nehodu,
milá dci, já stavi skoro,
ač tvě srdce bude sporo,
že je k ustavičstvu směřiš
a snaž|ně tomu uvěřiš,
jímžto tě mé řeči zdařie,

XIII. ČESKOBUDĚJOVICKÁ OLTĀŘNÍ DESKA S MADONOU,
SV. KATEŘINOU A MARKĚTOU

900 ež Kristus, syn svatěj Mařie,
 jest jediný Buoħ nad bohy,
 král nade všemi králi mnohý,
 třimi jmeny jsúci jeden sluch.
 Takež Otec, Syn, svatý Duch
 905 jest jeden mocný Buoħ slavně.
 Tehda tě nauči správně
 tomu, jímž téj viny zbudeš
 a jej vždy viděti budeš
 s jeho ocsem v jeho domu.“
 910 I poče praviti k tomu
 jie o Božiem narození,
 o křtě i o umučení,
 o jeho vzkříšení slavném,
 na nebe vstúpení správném
 915 i o všie křestanskěj viře.

Inhedž u pokorněj miře
 Kateřina klekši vážně,
 spemši svoji ruce snažně
 i vece: „Oččíku žádny,
 920 věz, ež mój veš smysl pořádný
 mě tvému Bohu poručí.
 Dnes, což mě tvá milost zučí,
 to chci učiniti jistě
 snažným, věrným srdcem čistě,
 925 utrpením i svú mukú.“

Pústenník ujem za ruku
 i vede ji do svéj jatky
 a tu drahými dostatky
 930 ten duchovní otec jistý
 pokrsti jeji život čistý
 ve jmě Occě, Duchu i Syna,
 všejednoho Hospodina.
 A jak se to sta, v téj chvíli
 inhed jej tak slza přilí,

počín kateřina

18a

INICIÁLA G S OBRAZEM SV. KATEŘINY Z MISÁLU JANA ZE STŘEDY

- o němž ona z ctněj ponuky
zaklopi svú ruku hladse
i zapieva velmi sladse
notkú jednu piesnici novú
a říká: „Juž nevěstú slovu
chotě, jenžto mne nezměnil,
svým mě prstejncem obvěnil,
po němžto sem srdcem vadla.
Mně viac jiného zrcadla
nětreba, neb můj chot dražší
všeho světa i najkrašší
jest, v němž já byt zřiedla mého
chci mieti ustavičného,
srdcem k němu jsúc na věky,
vždy všem zlým zlostem na přieky.“
- 1080 Tu piesen mu chvalú vzdavši,
procúti a vzhuru vstavši,
užje na jevě, ne v zhluce,
v svéj bělúciej drahej ruce
prsten nebeského zlata.
Viec ta čistá dievka svatá
by vesela podlé slucha.
1100 Plna jsúc svatého Ducha
po světi poče netúžiti,
a svému choti slúžiti
postem, trudem, modlbú sličnú,
jsúc křesťankú ustavičnú,
1105 pústenníku děkující,
Boha vždy následující
i jeho matky laskavie.
Tak křesťanské bydllo právě
nesla, čsný obyčej jmajíc,
1110 v duchovenství sě kochajíc,
prosec slavné matky Božie,
by ji dovedla v to zbožie,
kdež bydlí s svým milým synem,

všemohúcím Hospodinem.

- 1115 Potom umře matka jejie,
ana poče viac snažnějie
utrpením sě mučiti,
křesťanskěj viere učiti
svú vsú čeled i své lidi.
1120 Tehdy Maxenc z svéj neklidi
vzvědě, že v těch zemiech množstvie
křesťanstva, jež Boha z božstvie
chválili i matku jeho,
i káza dobyti všeho,
1125 což potřeba tiesařovi.
Rúce tu bychu hotovi
jeho všickni lidé v slovu.
An s svým synem i s královú
vstav i bra sě do těch zemi
a říká: „Slyši mnoho, že mi
1130 v l'udech nynie blud | nastává.
Musif jiti má poprava
nad každého, ktož to měří,
ež v Krista mučeného věří;
1135 neb Rufan i Apolon můj
obdrželi sú mně mnohý boj
i k méj ke všie cti pomohli.“
I káza všem, ktož by mohli
pro starost neb mladost jiti,
1140 na určený den přijíti
do Alexandrie tu v ten chrám,
v němž jsúce by jeho modlám
všickni obětovali
a tak bohóm chválu vzdali.
1145 To sě sta, jakž on rozkáza;
každý sě tam bez potaza
bra, až v Alexandří bychu.
Maxencius s hroznú pýchú

1430 mohli ji s téj viery svésti.
Chtěl bych na tiesarstvie vésti
přerád, dada mému synu
ju v zajtřejší hodinu,
a sám bych více byl v hotově.“

Rádce vecechu: „V krátkém slově
tobě, tiesaři, povieme.

1435 My v tvých zemiech mnoho vieme
žákuov i mistruov rozličných,
v učení vysokém slíčných.

1440 Pošliž po nich niekoľiko.
Nemóžf uměti toliko
ta panna chytréj otpěry,
byť jiej nesvedli s téj viery.
Ješčef ji naučie tomu,
žeť ona s tvým synem k tomu
ciesařovú ráda bude
1445 a svých bludných řeči zbude.“

Ciesar téj rady pochváli
i rozesla ve vše dáli
posly. Ti nesiechu listy,
ež Maxentin, ciesar jistý,
1450 svú přiezen všem mistróm vzkazuje
a jich prosí i kazuje
pod hrozú i při milosti,
aby | u pravéj čilosti
všichni v spolek se zberúce,
1455 nálepsích v čet oberúce

mistruov padesát, ne vzdorú,
poslali je inhed k dvoru,
nečtúc sobě to úsilno;
neb ciesaři velmi pilno
1460 jich jest. Jakž to uslyšechu
místři, v hromadu pospěchu,

múdrú radú se sebravše,
najlepsích padesát obravše,
těm kázachu k dvoru jěti.

1465 Tito místři své paměti
počechu rozczukovati,
s sebu se disputovati
rozličnými pohádkami,
mluviec mezi sobú sami,

1470 řkúce: „Co chce býti z toho?
Zda na nás tiesař má někoho,
jemuž je nesnadno státi,
by se s námi chtěl hádati?

1475 Čij' nás k něčemu tvrdému
třeba?“ Tak k tomu hrdému
k tiesařovi se přibrachu.
Jemu to věděti dachu,
ež sú juž místři přijěli
a rádi by předeň chtěli.

1480 Ciesar inhed bez potaza
před se je pustiti káza.

A jakž místři předeň přídú,
také libosti projídú
smysl i srdce toho zlého,
1485 že nahoru s stolce svého
vstav i da jim všem vítanie.

Jemu oni děkovanie
davše, poklonichu hlavý,
vznikše řeču: „Ó laskavý
1490 náš ciesaři, řci k nám tuto,
kterěť potřebie tak kruto
jest, pro něž nás k dvoru vzbudil
a z dalekých zemí trudil?

Daj nám věděti své chtěnie!“
1495 Ciesar vece bez prodlenie:
„Darmo sem vás nezval k sobě.

2415 Tudiež vsadichu tu ladmú.
 Ciesar pod hrozí nesnadnú
 dvëmanádet rytičóm káza,
 aby inhed bez potaza
 své odënie na së vztiehlí,
 a téj dievky tu tak stiehlí,
 jakž milují své životy;
 aby po vše časy po ty,
 doňuž jí tu bude siesti,
 ani píti, ani jiesti
 za žádný vlas nedávali,
 ani kterých daruov brali
 ot rádce ni ot šafáre,
 by k niej kterého lékaře
 pustili na kterú chvíli.
 Ti rytiči, vzemše píli,
 o to smyslně së radichu
 a tu stráži usadichu
 2420 tomu duostojnému zbëhu,
 jehož dvanáct dní střežiechu.

Wojtyła

48^a
 královna (ač pohanka)
 se snaží pro královnu
 a chce je k ní
 dovést

2435
 2440
 2445

WOWEZ WATYKY

2440
 2445

na to vešken smysl vzkládajíc,
 kady by sobě vspomohla,
 by jí tak viděti mohla,
 jakž by toho nepověděl

2450 nikte, ani ciesař zvděl,
 jeje muž, Maxentin lity;
 neb by jiej najmenšie skřify
 neostavil pohromadë.
 Tak s svým srdcem v téj radë
 chodieci hledáše stieni.

Zatiem prostřed těch drahyých sieni
 postřete jí rytič jeden,
 jenž ve cti u viere vzveden
 bieše i ve všie dobrotë,
 v studu, v kázni i v lepotë,
 u mužství i u múdrosti,
 v šlechetenství i v ščedrosti,
 jako každý cný a věrný;
 k tomu bieše velmi smierný,
 že svéj cti uměl hájiti
 a všiej řeči utajiti,
 což mu je kterým rozšafenství
 kto pověděl pod tajemství.
 Porfyrem ho jmenováchu,
 všichni úřadové stáchu
 v jeho rukú, v jeho moci.
 Ciesarovi ve dne v noci
 vojny strójce, zisk i škoda,
 nad rytiči bieše vévoda,
 urozený i vybraný
 ve cti nade vše pohany.

Wojtyła
Wojtyła
Polp.

královna s ypani
Wojtyła

2475 Tehdy králová tu k sobë
 zavolavši v smyslnëj dobë
 i povědë mu svú vůli |
 a řkúc: „Věz, žeť srdcem boli.
 Spadlo na mě jedno chtënie:
 nestane-li mi së vidënie
 2480 téj panny, ješto jest jata,

49^a

u ponau, bludní | chrti,
chtiechu pripraviti k smrti,
protože nechtěla zlatým
jih bohóm, tĕm diáblóm klatým,
věřiti, ni chvály řeci,
jimž sĕ ciesař chce až vztĕci.
„Pospĕštež tiem!“ na ně vzvola.

2760

Tehdy učinichu čtyři kola
před městem na jedné rovní,
mezi slupy, v něžť osovni
skřipci biechu biti kypřĕ,
skrže něž provazi chytře
okolo hřiedelův jdiechu.
A ta kola tu tak biechu
jih mistrovstvem udĕlána
jako najhustĕjšie brána,
jížto zavlačíjí žita;
takež kolvĕk nabitá
biechu tato kola všady
železných hřebuov, v nichž brady
břidké jakožto u břitev
Tater, Saracĕnuov, Litev.
Mnoho tisícuv tu stáše,
jimžto všĕm hrozno sĕ zdáše
i břidko na to hledĕti.

2770

Takĕ chci vám povĕděti,
kak jĕ biechu chytře spřiehlĕ,
ež když za provazy tiehlĕ,
tehdy z těch čtyř kuol dvě spolu
běžele, řezúce k dolu,
břidkým během v prudkĕm plasĕ;
a družie dvě kole zasĕ
řezale, pro lítnú vzdoru
běžieci protiv nima vžhuoru.
To všĕ, což mezi ně vrhlĕ,

2785

2790

to ti hřebové roztrhli
na sĕ do najmenšie skrity.
Nebyl by človĕk tak lítý,
by to vida stál nepláče.
By všĕch najručĕjšie ptáče
mezi ta kola vletalo,
to by bylo z nich tak málo
mohlo utĕci s životem,
jako mrt nemóže kotem
mieti probytie u moři,
by tú prudkostí v tom hoři
na drobty sĕ nezřezalo.
Všĕcko pohanstvo dřezalo,
nechtĕ státi při tom strachu.
Zatiem po strázně poslachu.
Ti přivedú tu žádúci
pannu, jakžto ruoži ktvúci,
k tĕmto mukám přĕde všim zborem,
chtiece, by tiem hrozným morem
jejie zdravie konec jmĕlo,
jakž tomu kázanie chtĕlo
nesmierného Maxentina.

2800

2805

2810

Tehdy svatá Kateřina,
uzřevši tu hrózu divnú
i muku tak přeprotivnú,
ješto bieše pripravena
dle jejie slavného jmĕna,
chtiec ju mezi ně uvrci:
k tomu každý rozumu řci,
jmĕla-li sĕ co leknúti?

2815

2820

Ano než by kdy řeknúti
slovo mohla která ústa,
až by ta divoká spústa
ji na kusy roztrhala.
I poprosi, by poždala

2825

2900 Jakož bieše pomstil koli
těch tří dietek, jěž u peci
Kaldei chtiechu užěci,
jichž král Bohu byl protivný,
tu sě také sta div divný:
kdyžto jě u pec vsadichu,
všecky diery zahradichu,
a pec bieše neumatena,
s štýrmi dny tři noci pálena
pravým sůšem dle horkosti,
tehda jim Buoh z svéj milosti
seslal ot nebes anděla,
jehož moc inhed zdospěla
u těj peci vrch prorazi;
a z niej sě plamen vyrazi
čtyřidcát loket nade všě lidi
i zeže v litněj neklidi
ty všecky, jěsto tu biechu.
2910 Takež koli tuto v spēchu
pomsti svatěj Kateřiny
pro jejie pokorné činy
nad nevěřícím pohanstvem.

2920 Ciesarová se všim panstvem
bieše ostala na hradě;
s Porfyriem v tajněj radě
sediše naplákačiji, |
dávno velmi čakajiji
Božie pomsty divněj rány.
2925 A když hrom již ty pobany
pobi i smrti postiže,
tak sě králová přeč vzdviže
doluov udatně k ciesaři,
řkúc mu: „Ó lity ohaři,
ne mój muži, ale črte,
převztekly pekelný chrte,

všech hněvuov plamenná záři!
I co chceš, hubená tváři,
bojovati řeči mnohú
2935 protiv mohúciemu Bohu?
Rozmysl sě, u vieře chudý,
miň své zlosti i své bludy,
znamenaj ale jedinkú
to po nynějšiem účinku,
2940 kak jest mocný Buoh křestanský,
kak královný i kak panský,
když pomoci ráci komu,
jenž jedním lučením z hromu
dnes tolik tisícuoiv tvého
2945 lidu zabil z hněvu svého.“

To uslyšav ciesař ot nie,
křiče velmi neochoťně,
hněvně naduv sě v hromadu,
jektajě pro litnú vadu,
2950 rozťínajě zuby | slova
a řka: „Ó co ty, králová,
mluviš? Náhle miň ty řeči,
doňadž nám to bude vděči,
a nesmúcej našich pánuov!
2955 Zda tě jest někto z křestanuoiv
chytroštěmi mistrovskými
odvedl nebo čary svými
obrátil snad na jiný stav?
Náhle toho sě ty ostav
2960 a jměj v svéj řeči smieru,
neb toť beru na mú vieru
dnes i přísahaji na tom
mému bohu, jménem Batom,
i všěm mým bohóm velikým:
2965 nenavrátíš-li všelikým
sě úmyslem k svému stavu,

→
Tato básně
od mladšího lidem,
i šicpeli ze
sami věřová
Bohu

3425 nic sobě netesknúc, žádná!
 Cožs požádala, má ladná,
 to jsi všecko | obdržala;
 všem, od nichž se tobě chvála
 bude dieti, z učinění
 vzpománuc tvého mučení,
 3430 sľubuji hotovie u moci
 ze všiej jich núze vzpomoci.“

A když tento hlas jie dodě,
 tato slova dopovědě,
 inhed ta svatá děvice,
 3435 vzezřevši na kata z nice,
 svých stvucích vlasův dosáhši,
 svú bělúci šiji ztáhši,
 vece: „Ova, tof odolá
 má přě! Již mě k sobě volá
 muoj král, jenž všě krále pleni.
 3440 A ty činiti neleni,
 konaj, v něžtos se uvázal,
 jakžtotě tvój ciesař kázal!“
 Tehdy on svůj meč vytáhna,
 nad hlavu jim prudsě sáhna
 3445 i stě jejie hlavu čistú.

Kdež se tú novínú jistú
 dasta dva divy viděti
 a ta v duostojnej paměti
 3450 slušie jmieti vždy v zápěti:
 ež z téj hlavy po tom stěti
 i z jejie šije z milúcie
 miesto krvi mlěko bělúcie
 ščedre tečieše potokem
 na zemi před mnohým okem,
 3455 A to Buoh učinil proto,
 ež drahúcie mlěko toto

67^a

67^b

Handwritten notes:
 Děkujeme
 panu mládkovi

3390 a svú válku dokonavši,
 slzami oči vzmrákající,
 kleči, pro tě čakající
 smrti od meče břického,
 jimžto z úmysla stydkého
 tento masař jedva vláadne,
 3395 jenž dnes na mú šiji spadne,
 neb od něho mám umřieti.
 Milý Buože, rač přijieti
 dušičku mú milostivě
 a dověsti radostivě
 3400 skrze ruce tvých | anjeluov
 i tvých svatých archanjeluov
 k témuž seděni u pokoj,
 kdež všech svatých děvic okoj
 jest i radování věčné!“

3405 A jakž ona téjto pečnie
 prosbě učini skonanie,
 tak inhed bez pomeškánie
 nad ní hlas ot nebe snide,
 jenžto přerozkóšně vnide
 3410 v jejie sluch i v jejie uši
 a jeiej taktó rka oduši:
 „Dávnos ždala, má věhlasná!
 Pod sem ke mně, v cnosti krásná,
 má milá choti žádúcie,
 3415 v tuto rozkoš! Tobě ždúce
 jsú při mně bydla szořena,
 rajská vrata otvořena.
 Tebe přiebytek v ústavném
 pokoji i blahoslavném
 3420 hotově čeká i miesto,
 má milá drahá nevěsto!
 K němuž u brzкости pojdi,
 nebeskéj radosti dojdi,

Handwritten notes:
 3390-3400
 3400-3410

Handwritten note:
 wehnen!

znamenávalo jistotu
jejé velikú čistotu
i jejé panenstvo čisté.
3460 Druhý div sè sta zajisté,
ež anděli přiletěchu
a to vzácné tělo vzechu
i nesú je v důstojnosti
3465 u povětrnéj vysokosti
na tu horu, na Sinai,
zpievajúce: „Adonai!
Svatý! Tuž ji pochovachu
a její duši poslachu
3470 do nebes u věčnící čest.
A ta huora svú dálí jest
odtat, kdež ta panna, svatá
Kateřina, byla stata,
dvůdcát dní neb málem dále,
3475 na niežto skována v chvále
ona od anjelskú rukú.
V němž miestě Boží ponukú
u jejie hrobu nemálo
divných | divuov sè již stalo
3480 i dnešní den vždy sè dějí;
neb ktož, majíc v niej náději,
putují k jejé milosti,
ti všiej nemoci i truchlosti
zde i na onom světě zbudú.

3485 Ješče poviem, ne obludú,
kak tu Buoh jest všemohúci
zjevil jeden div divúci:
že z jejie svatého hrobu
plove olej v každú dobu
3490 bez obleka vždy ústavně;
a ješče kam koli slavně
z jejie těla svatě kosti

3495 budú přineseny v cnosti,
ne omylně, ale cele,
z těch sè v zřejmosti dospěle
i dnes potí olej svatý,
od něhožto mnohý jatý
člověk bolestnú chromotú
na údiach svého životu
3500 zdráv i vesel sè pokáže,
kdež tiem olejem pomaže.

Takž jest svatá Kateřina,
předrahá dei mateřina,
bojovavši i skončala

3505 a svú smrt | pomnieti dala
i najposlední čásek ten,
pátý nade dvěma dsát den
prosince toho měsiece.

A ješče řku pravdu více,
3510 že nechybila za vlásek
v tom: téhož dne i v týž čásek
vzdala duši k Hospodinu

u pátek v šestú hodinu,
jako Kristus, náš Spasitel,
3515 našich duši uzdravitel,
šel i dal sè k mukám za ny.
Jemuž králi nade všě pány
buđ ve čsti sláva nemalá
i na věky věkóm chvála!

380 tak učený, v takej krási
i múdry jako já sama:
za tohoť pójdu bez klama,
najviece pro vaši útěchu."
Priateľé otpověděchu
řkúc: „Urozenějšieho
muže, bohatejšieho,
nežs ty, my bychom věděli;
ale bychom pověděli
385 tak múdrého i krásného,
neb v učení věhlasného,
jakožs ty, tohoť neznámy,
ani ho snad na světě jmámy,
všef jsú protiv tobě klamy."
390 Dievka vecě: „Když to sami
mluvíte, žeť mi osovně
ve všech zemiech nenie rovně,
věztež to, žeť tiemto blahaji
a dnes se zapřisahaji
395 muže nikdy nepojieti."
Vieć od toho času vznieti
tu mysl i v svého srdce stanu.

Zatíem králová vzpomanu
na jednoho pústenníka,
šlechethného učenníka.
400 Ten bieše odtad rodem z města.
Z Alexandrie k němu cesta
povzdál bieše, neb na pustém
lesi bydlěše, na hustém,
405 v jedněch horách, v jednéj skále,
Boha Jezu Krista chvále
i jeho zmlitkú matku.
Bieše v duchovném dostatku
muž šlechethný, cný, pořádný,
410 múdry, duostojný i radný.

*králová se
neve na vzpomenu
píše za ní
jeho pověd.
8a
skola*

415 V pravěj čistotě sedieše,
život nebeský v dieše,
neposkvrnný, myslí upříemú.
Proněž králová ráda k němu
chodieše pro pilnú radu,
neb ot jeho řeči v nadu
i jeho propověděnie
často měla utěšenie.
420 A když jieť na myslí tanu,
tak jak rúce jej vzpomanu,
tú umyšlenú závadú
namluvi tu pannu mladú,
aby se s ní k němu brala
i ot něho uslyšala
425 o svém stavu řeč některú.

Inhed z jitra, ne k večeru,
vstavše k němu se přeć bráchu.
A když před tú jatkú stáchu,
kdež bieše jeho bydla skola,
430 králová jeho zavola.
To uslyšě ten muž správný,
čistý, svatý, Bohu slavný,
i vynide protiv nie ven.
Králová mu řeči z kořen
435 ot počátka ve všem řiedě
všecky do konce povědě
a nadějici se tomu,
zda by ji svú řeči k tomu
připravil, by za muž chtěla.
440 Ten pústenník velmi zcela
poče se k tomu staviti
a Kateřině praviti
o manželství u pravém stavu
mnoho a vše pravdu pravú
445 z Pisma, jak najlěp' umě.

pousta rada

a když budeš v svém pokoji,
zavřít se sama svorně,
kleknúc před tú deščkú pokorně,
vznes oči k nebi vzhuoru,
prosiž s velikú pokorú
tėj zmlitkéj panny krásnej,
nade všě světlosti jasněj,
jejiež milosti nic draže,
ať svého syna pokáže.
Máť nadějě jest tak dána,
že vždy budeš uslyšána.“

660

665

Otpušenie jeho vzešši,
deščku pod paži ujemši
i bra se domuov s matkú svú
i s těmi pannami, jež v tu
dobu biechu jejie sluhy.
Zpodjidú ji hrozně túhy,
mysléc sobě tak i sice,
kak by toho pána líce
tu mohla viděti vskuorě.

670

675

Když večeri dachu v dvorě
a všichni lidé zesnuchu,
všichni ohňové potuchú,
tehdy jej brzo na mysl vznide,
ež do svéj komnaty vnide
i zasvieti sviečku jasnú;--
vyněmši tu deščku krásnú
i postavi ji před sobú.
Nevzlitova rukú obú,
tepúci se k srdci jima,
svýma jasnýma očima
hořce plačíc i slzivě |
prosíci té panny živě,
aby se nerozpáčila,

680

685

690

jie ukázati ráčila
svého synáčka milého.
Tu tak z srdečka čilého
čini sobě mnoho nůžě
řkúc: „Ne k choti, ale k služě
by mě přijal nebožičku!“
Po jejie bělúci líčkú
slzy potóčkem se valéchu,
její oči se kaléchu
ve krvi velikú žádostí.
Když pak rozličnú žalostí
mnoho plakala v tėj vázě,
tehdy padši na podlazě
i usnu z těžkého truda.

695

700

705

V ten čas se viděti uda
jej jedno viděnie divné,
krásné a velmi poživné.
V tom viděni se jej zdáše,
ež na jednéj lúčě spáše,
na veli i širokéj,

710

všú rozkoši nepřírokéj.
Ta bieše letnú travú světliá,
tak rozmladlá i rozkvetlá
nejednú bohatú krású,
jak se jej zdáše v tom času,
by podlé světskéj ponuky
kraššie paseky i lúky
nevidála, jakž je živa,
ni viac rozkošného diva.

715

720

Uzře z těch drahých úhledi,
ande na stolici sedi
Maria, ta vzkvetlá panna,
jeiež matka jest svatá Anna,
drží svého jedináčka,
Krista, milého synáčka,

725

13a
když se
vzdala, aby
na vidětek

bere obrázek
světla
s poživným
oknem

14a
všichni
světla
modlitba

13b

138

730 kochajíc jej myslí čilú.
 A nad jeho pleckú milú
 šijka biela sviatí Isknúci,
 jako lilium bĕlúci
 Iskne kdy z najsvĕtlejší lásky.
 A jeho žádúcie vlásky
 sviatie, vsie poskvrny nahé,
 jako ryzé zlato drahé
 735 Iskne nad jiné zlato draží;
 v těch vlasiech nad jeho paží
 zatáčeli sĕ pupenci
 jakožto zlatí prstenci,
 zdĕlani ot pomyšlenie.

740 Tĕžkú žalost, rozmýšlenie
 na svĕm srdečku plodieše:
 což okolo nie chodieše,
 vsak nemože nik|die z vrátka
 v tvári uzřeti dětátka,
 745 neb sĕ bieše obličejem
 drahým dietčím svyčejem
 k matsĕ tak bliz přichýlilo,
 jak sĕ nikdiež nesmílilo,
 by sĕ kdy ozřelo za sĕ,
 750 než vždy s matkú zřĕsta na sĕ.

Tehdy Maria laskavá,
 vsĕch smutných útĕcha pravá
 i smierce v každú hodinu,
 vece: „Ó mój milý synu,
 755 ozři sĕ ale jedinú!
 Viem, ež vieš hyn Kateřinu,
 ana v krási smutna chodí,
 na svĕm srdci žalost plodí,
 z daleka nahlédajíci,
 760 tĕ vidĕti žádajíci.

Nerod sĕ jieĕ, synu, kryti,
 vsakř chce ráda tvá chot býti
 v služebnej žádosti, to vieš.
 Proč k nieĕ něčeho nepovieš?“

765 Tehdy Jezus Kristus sedĕ
 vece, na svú matku hledĕ:
 „Milá matko, čemu prosíš
 a svú prosbu ke mnĕ vzosíš
 svých drahých úst snažně za ni?
 770 Poviešť jednu vinu na ni,
 pro nižto, matko, vez právě,
 donižtĕ v tom, v němžť jest, stavĕ,
 kak jest krásná i pokojná,
 vsakř nenie toho duostojna,
 775 byť hlédala na mé lice
 ani z jasna, ani z nice.
 Neb vieš, ež já s těmi stoli,
 ješto činie vši mú vóli
 i činili sú, v svĕtĕ jsúce,
 780 na mé lice zřĕti žďuce.
 Ti mě juž vidĕti mohú,
 chválu zdávajúc mnĕ Bohu.
 Ale jak sem řekl, jest vina,
 pro niž ješce Kateřina
 785 na mé lice zřĕti nemož,
 ač sobĕ jinak nespomuož.
 Kakž jest krásna nade vsĕ panie,
 vsak podle přirovnávanie
 protiv mým pannám i panie
 790 ničse nenie, tiem ji haniem.
 Pakli dieš, ež jest učená,
 múdrá, dobře urozená,
 bohata, tomu já shoviem;
 muoj najmenší sluha, to viem,
 795 múdřejí i učĕnjí

15^a

14^b

800 jest i sto|krát bohatěji
než ta panna tak jest tichá;
proto mne sobě ženicha
nedostojna jmieti ona,
ni na mě zřieti bez záslona.“

805 Tehdy Maria, panna mocná,
všem žádajícím pomocná,
vece: „Muoj najduostojnější
synu, krásný, najmilejší!
Pověz, mohla-li by co zdieti
Kateřina neb trpěti,
pro něžto by ju potkalo
to šťastie, ež by se stalo,
by tě, ač řeči směji,
810 viděla v tvém obličejí?“

V tom časi ten syn žádúci,
všech věci král všemohúci,
povědě, řka svéj matsě tak:
„Když ke mně chce, toho nikak
815 já ot sebe neotlúci;
tobě, matko, to poruči
o královně téj i panně:
chce-l' poslušna býti daně
spravedlné rady mých synuov
820 a přijieti se těch činuov,
jakž ji mé sluhy naučie,
ješto se vždy pro mě mučie,
mé kázanie rádi činiec,
protivo se mně neviniec,
825 bude tiemž dielem hospodář,
snadť by tak uzřela mú tvář.“
K tomu opět světlá ruože,
dci milosrdného ložě,
vece: „Ó mój milý synu!

830 Za tu svú za těžkú vinu
nemóžť nic tak nevraždného
býti ani nesnadného,
byť toho v rozličnej slotě
všeho netrpěla pro tě
835 Kateřina velmi ráda.“

On vece: „Když toho žádá,
nechaj ať jde k rádsi svému,
k pústenníku, služě k mému,
a tu při jemu poruči,
840 a čemuž ji ten nauči,
ať to činí bez přestanie.

Pakt se vrátiec, rozkochaně
na mé lice bude zřieti,
845 a cožkoli bude chtieti,
k němuž jejie prosba trží,
to všecko na mně obrží.

Kromě, poviemť v téj hodině,
žeť ju vědě v jedněj| vině;
850 téf jieť nelzě jinak zbyti,
nežť ji musí vodú smýti.“

Tu řeč když juž ovšem cele
domluvi, inhed dospěle
855 pustiv jako křídle z sebe
i vletě nahoru v nebe,
pojem matku svú bez l'uti.

Inhed z toho sna procíti
Kateřina z smyslněj váhy.
860 Vstavši vzhuru z téj podlahy,
na niež spala, pamět jmajíc,
to vše snažně vzpomínajíc,
co viděla i slyšala
v téj otrapi, z niež doždala
865 biěše teskna v sobě přemnoho
s hroznú svú žádostí toho,

Kristus je nepříjemný
Drobně je přetřeno
Cobhunka

vzbuďte se

- 935 že pravými radošcemi
vzjiskři zdravě milošcemi
Boha i jeho matky chvalú.
Ana s radostí nemalú
vničě opěť v oblečenie,
940 v zemši míle otpušcenie
ot něho, z jatky vynide,
tuž k svým dievkám i přijide,
s nimiž se bra opěť k domu;
ale těch novin nikomu
945 nezjevi za žádný vlásek.
A jakž juž| uzřě ten čásek,
ež se l'udě rozbrojili
biechu i upokojili
všichni v svých pokojiech senně,
950 tak bez meškánie neléně
inhed do komňaty šedši,
opěť svú deščku nadvedši,
kleče před ní v dobrém smysle,
plačíc, prosěc, v divném čísle
955 modlitvy rozkládající
a vždy toho žádající,
by Maria, Božie matka,
prosila svého dětátka,
by se jiej viděti dalo
960 a ji za sluhu přijalo
i za chot věcněj ozdoby.
V téj modlitvě i z té mdloby
sen jiej vznide na oči,
skrzěňž u viděnie kroči
965 v rozkošné a divné, krásné.
Zdáše se jiej, téj věhlasné
panně, býti bez omyla,
by na krašši sieni byla,
než ji vídal kdy kto živý.
970 Na téj biechu divné divy

18^a *incom o l'udu*
nezetke

Zkouše modl

2.55^a
incom

19^a

- zdeřány z bohatěj měny:
dno| z byryl, z adamantuov stěny
spojovány biechu v zlatě,
v nich mnoho okéneć bohatě
975 z smaragduov i z safieróv biechu,
v nichžto miesto stkla se stkviechu
drahých kamenuov činové:
jochanti i rubínové,
turkat, sardin, palejs v sloni,
980 jaspisové, kalcidoni,
topas, granát, kryzolití,
amantisky, margariti,
zpósobení přieliš lepě.
Tudiež na téj sieni sklepe
985 slunce, měsíc, při tom hvězdy
podobestvím týmiž jězdy
stviechu, jakož Boží moci
dú na nebi dnem i noci,
časující vsecky chvilě.
990 Viece drahých divuov v síle
vidě, v krásě se hojiece;
uzřě dvě stolici stojiece
na vzhod slunce podlé sebe:
na jedněj Buoh mocný z nebe
995 sedieše v svém světlém tróně,
na druhéj v drahěj koruně
Maria, jeho matka z slova,
archanjelská ciesařová.
Oba jmiesta sceptry v ruce.
1000 Ten blesk i ta radost jsúce
Kateřinu tak utěši,
jakž se veš smutek vyspěši
z jejie srdce, jenž bieše jměla.
I pomysli řkúc: „Prospěla
1005 jsem, ač Buoh dá, na svém diele,
když mi se muoj chot tak cele

19^b

2.55^a - 145

za list odně

dal viděti i s svú matkú.
Již nebudu v nedostatku,
když hlezi na jeho lice.“

1010 Tehdy Maria spomocnice
pokynu jiej rukú k sobě,
ana v stydlivěj porobě
jide jako bliže k nima,
klekši i pokloni sě jima.

1015 To pak Maria vidúci |
vece: „Mój synu žádúci,
ké svěj choti dáš vitanie!
Však vieš, ež jest dokonánie

svému stavu učinila
a to všecko napnila,
cožs jiej kolvěk rozkázal.“

1020 Kristus vece: „Juž utázal
sem sě o to, ež ju jasnú
Kateřinu, velmi krásnú,
chci sobě za chot zvoliti.

1025 I bude se mnú stoliti
u mém kralování věčně.“
Kateřina, klečiec pečně,

1030 vece: „Mój najdražši králi,
dnes já mú čistotu v táli
tvěj milosti porúčeji,
a jakž najlépe uměji,

1035 snažným, věrným srdcem zdravě,
tak chci tvěj milosti právě
služiti do méj smrti míle.“

1040 Tehda tu Kristus téj chvíle
učini sě jiej tak jasen
v oči i tak velmi krásen
mnohú okrasú v svěj tváři,
jakž ot jeho světlěj záři
srdce jiej v těle hraješe.

20^a

20^b

1045 Bez omyla sě znajieše
v tak utěšeněj radosti,
o nížto jakž z své mladosti
ani čtla, ani slýchala;

1050 po němžto bieše vzdychala,
na toho zrakem hlediše.
A ten tak, jakž tu sedieše
s svú zmlitkú matkú, včile

1055 vstav nahoru z kratochvíle,
o němž stviechu zářmi stěny,
šed sta jako prostřed sieni,
oblečen jsa mnohú draži.
Inhed Maria za paži

1060 vzdviže Kateřinu vzhóru
a řkúc: „Již sě neboj vzdoru,
ani žalosti, ni núze,
neb tě mój syn k choti i k sluze

1065 přijal; již buď utěšena,
všie radosti nezlišena,
ale všeho smutka liše.“
V tom řčení Syn Boží tiše

1070 začě jedno pěníe časem
milým, sladkým, drahým hlasem,
jímž jiej srdce v zdravi zvlaži,
jda k nej, svých slov v slavněj draži
vece: „Vítaj, má přezádná!

1075 Vítaj, mojě choti ladná!
Poď sem, zvolené líčko,
ke mně, milá holubičko!
Bydloť sem věčně osnoval,

1080 toběť sem korunu schoval
u mém kralovství v čistotě.“
Jakž tu piesn v svěj sladkěj notě
skona protiv téj děvici,
tak snem prsten z svěj pravici
i vloži jiej prostřed ruky;

21^a

*Marie so vždy
za Kateřinu
přivítává*

- 1500 Jest zde tak v múdrěj útrobě
jedna panna veľmi krásná,
učená i tak věhlasná,
že to divno pověděti,
kak jest hlubokěj paměti
i přerozšafněj múdrosti.
Jsem slýchchal mnohé chytrosti,
před sebú mluviece vděči,
řku, ež sem múdrejšie řeči
nikdy neslýchchal u mieru.
A k tomuť jmá jinú vieru,
to vem | pravi, než našě jest:
věřif v Krista, jmajíc svoj křest,
a vždyť hanie našě bohy;
toť je slýchchal člověk mnohý.
Tiemť žalostnú bolest noši.
Proto vás všech nynie proši,
by smysl na to ukládali,
zda byste ji přehádali
a svedli s téj bludněj cesty.
Chciť vy zbožim, hrady, městy
udařiti tak bohatě,
že se musie téj odplatě
všickni l'udé podiviti.
1520 Možte mě sto let žíviti
tiem, ač ji budete moci
přemluviti; mněť pomoci
v hrozněj přibude radosti.“
- 1525 Jeden z nich vstav, z pravé zlosti
přiště jako z smysla vzatý
řka: „Ó ciesaři přezlatý!
Proto-lis nás sem přilúdil,
aby námi smiech posúdil?
1530 Cožť jest treba řeči také?
Já viem, žeť by ji obake,

30a

- 1535 kak nevizu jejie lice,
najmenši náš panošice
přehádala, to věz za jisté.
Však ať by tak chvály | čisté
v tvém mnění nic neostalo,
kaž sem téj panně na málo
jiti aneb ji přiněsti.
1540 Chcuť se tú chlúbú povzněsti,
žeť bude po všiej tvěj vuoli
jako třtina, jak chceš koli
ty sám; chcuť se tu tak pěci,
žeť to musí sama řeči
dobrú vuoli z smysla svého,
ežť najprvé právě múdrého
1545 jakž tě živa dnes uslyši.“
- Svatěj Kateřiny v chyši
chováchu pod stráži silnú.
Když pak posli tu řeč pilnú
1550 uslyševše k niej se bráchu
a jiej to věděti dachu,
ež se tomu zitra státi,
š pěti dsát se hádati
mistry jmá z dalekéj púti,
1555 slyševši viac se nesmúti
za jeden vlas tú novinú;
ale z udatněko činu
svój smysl v ustavičnost vluči
tuž a své skončenie poruči
1560 svému choti Jezu Kristu,
vzděchši z srdce myslí čistú,
ustavičnej viery jsúci,
vezře v nebe a tak řkúci:
„Ó převysoká múd|rosti!
1565 Ó šlechto všiej šlechtnosti!
Všie radosti věčný stave!

31a

1570 Ó výborný silný hravé!
 Ó bohatstvie všeho zbožie!
 Ó velická moci Božie!
 Ciesari všech věcí pravý!
 Spasiteli můj laskavý!
 Doluov z svého tróna sežři,
 na mě na svú dievku vezři
 a daj u mé srdce slavnú
 1575 mysl i u má ústa správnú
 řeč, jěž by tak dobře vzněla
 z mých úst, jakž bych správně chtěla,
 bych se mohla obrániti
 1580 tům, ješto mě chtiec haniti
 z dalekých sú zém přijěli;
 jimž, jakž přie i vždy sú přeli,
 Jezu Kristě, tvého jmene,
 daj, aby smysl jich s těmene
 zhlúpěl, jakž by všickni bledli
 1585 a svěj křivdy nedovedli,
 ale stali zněmějúce;
 neb pak pravdu poznajúce,
 tvému jmenu chválu vzdali
 a viac při tobě ostali. *

1590 Ješče vsěj řeči nebieše
 dokonala, | kdež sedieše,
 až se jiej tu anděl zjeví,
 při němžto nebiechu hněví,
 ale plná milost v době,
 1595 řka k niej: „Ó neteskní sobě,
 milá dievko, vzácná Bohu!
 Toť pravi jistostí mnohú,
 ež nejsi ničemž obmeškána,
 tvátě prosba uslyšána.
 Již buď ustavična vážně
 1600 a pracuj v svěj viere snažně,

1605 nejmajíc péce ijedné:
 Buohťe s tebú v noci i ve dne,
 pro jehožs ty jmě i radu
 vznála tuto jistú svádu,
 v niežto drž svú při neslabě.
 Jsemf Michal, anjelský hrabě,
 v dóstojenství i předečství.
 Měf jest na jisté svědečství
 1610 k tobě sem moený Buoh poslal,
 chtě tomu, ať bych zvěštoval
 nenie to poselství v řiedě.“
 A jakž anděl to povědě,
 tak inhed od niej odstúpi.
 1615 Svatá Katěřina vstúpi
 v silnější mysl žádostivě,
 čekajúci radostivě,
 kdy by|ciesař poslal po ni,
 aby tito mistři, pro ni
 1620 svých múdrostí pokusiece,
 neblúdili smyslem více.
 Zatiem se moc lida snide
 a sám Maxencius sede
 na svém ciesařovém stole,
 1625 před nimž podlé jeho vuole
 stáchu i okolo něho,
 střehúc zdravie i cti jeho,
 kniežata, rytieři, páni,
 ješto mu biechu poddáni
 1630 v robnú službu k jeho domu.
 Tudiež tito mistři k tomu
 v hrozněj hrdosti sediechu,
 svú věc úropně vediechu,
 ukazujice dvornosti
 1635 v své ľudské pozornosti
 i chytrosti všelikaké.

Kat. pros. Bohu
 pomoc

209 př. anděl
 sedl s ciesařem
 209 se přelst

Ciesar káza dievku také
před se přivésti tu chvíli.

1640 Svatá Kateřina, pili
jmajíc i udatství vele,
z svú ručící na svém těle
učini drahé sstavenie,
svatého kříže znamenie,
jímž sú všickni právi zdieni; |
1645 s tiem inhed směle do sieni
vnide ta panna jediná
před ciesaře Maxentina,
na svéj při stojieci tvrdě.

326 Tito mistři, také hrdě
1650 vstavše vzhuoru s hroznú pýchú,
všichni tak zmámení bychu,
jakž jich z chyterného ssova
izádný nevece slova;
ana tu před nimi krásě
1655 v svém drahém svyčejí stáše,
než by mohli kdy viděti
takež staří jako děti.

Ciesarškej hrózy netbajíc,
1660 náději u Boze jmajíc,
vezřevši na mistry tyto,
vece: „Co stojíte? By to
jeden neuca učinil,
s právem by se k lidem vinil.
Však ne juž ste otsúzení.

1665 Proto-li ste sem túžení
i velikú prosbú zváni,
z dalekých zemí sebráni,
aby ste stáli mlčiece,
svého mistrovstva nechtiece
1670 zjeviti, by neztratili
pře, by vám to obrátili

330
1675 l'udé i váš ciesař v dieku
nynie | i po vašem věku?
Kde sú vaše řeči chlubné?
Vé na vy, na tak záhubné!
Chcete tak svú čest zaratiti
i mlčením zatratiti?..

Tehdy z nich jeden mistr najhržší
i v učení všech najtvržší
1680 vystúpiv i zmluvil nade vše
řka: „Panno, kakž smy řeči všie
ot tebe již přeslyšeli,
avšak bychom opět chtěli
k tomu s právem tě vzbuditi,
1685 proto že smy se truditi
musili z daleka v robě
na pohádku protiv tobě;
by nechtěla za zlé jmieti,
jesti tobě řeč počieti.“

1690 Svatá Kateřina tiše:
„Bud vás,“ vece, „každý slyšě,
když já jmám řeč počieti k vám.
Tehdyf nadhlas pravi vám:
1695 když sem byla po uosudu
vzrostla u pohanském bludu,
mudruov chytrosti všeliké
i jich mistrovství veliké
v svém rozumě smyslně jmajíc
a mé srdce v tom | kochajíc,
1700 rozžuch, ež sem oblúzena.
Tehdy potom bych vzbuzena
svátostí mého Jezu Krista,
v jehožto jmě sem já čistá
krščena i v jeho milosti,
1705 pro niž všě l'udské chytrosti

a jich pře podlé žiadanie
 i veškerna dokonanie
 ve vspoře, filozofova
 mistrovstvie Aristotilošova,
 jsem zavrhlá vše za pleci.
 Neb to mohu směle řeči,
 ež v těch mūdročtech nic nenie
 toho, pro něž by spasenie
 mohla jmieti která duše.
 1710 Proto sě já v téj ottušě
 protiv vám svú řeči tuži
 a sě nic uměti súzi,
 ni věděti co jiného,
 jedno toho jediného,
 1720 jenž jest u věčnosti smierně
 mūdrost i učenie věrně
 i všech veň věřících vděčně
 oblahoslavení věčně:
 Jezu Krista, mého Boha,
 1725 při němž plná radost mnohá
 jest i věčné ochostenstvie,
 jenž pro | své milosrdenstvie
 ráčil s výsosti sstúpiti,
 chtě člověka vykúpiti,
 1730 jenž byl ot diábla přelúzen,
 z rajskej rozkoši vypuzen
 i z věčnéj radosti také,
 chtě mu navrátiti vsaké
 bydló, jež mu byl uložil;
 1735 přeplovnej milosti požil
 plným chtěním nerozpačným,
 když, jsa Bohem neozračným,
 chtěl ozračenie přijieti,
 ot čistěj panny ráčil vzieti
 1740 na sě maso i krev tělnú,
 aby tú osobú tálnú

34a

v svéj jednotě nebyl vzpáčen,
 byl vidomen i ozračen.
 To já pravi vám za jisté:
 1745 čistý čistě z panny čistě,
 již byl sobě k loži děvil,
 od téj sě na všečen svět zjevil
 člověkem i Bohem pravým.
 V toho já úmyslem zdravým
 1750 věři i mým srdcem zdravě,
 neb on to jest, muoj Buoh právé,
 muoj prorok i mé cné chtěnie,
 ten má přě i mé uměnie,
 má nadějě i mój strójce,
 1755 mé obdržěnie i bójce,
 ten mój rozmysl, ten má žádost,
 ten má odpověd i radost;
 ten jest mé učenie správné,
 ten mé uzdravenie slavné.
 1760 V jeho bytí jest vše řádno,
 jemu je snáze nežli snadno
 i na mnoze i na mále
 ty všě, již veň věrie v chvále,
 těšiti i uzdraviti.
 1765 Jeho jměno chci chváliti
 chvalú mú, vši silú cele,
 doňadž dušě u mém těle.“
 Tehdy mistr ten vece stojě:
 „Hrozný smysl i mūdrost tvojě,
 1770 panno, tak ty mluviš pěčně.
 Tieži já tebe, pověz vděčně,
 když tvój Buoh jest mocen všeho,
 jakž ty praviš, chválec jeho,
 řkúc, ež vše pod jeho moci
 1775 jest a vladne dnem i noci,
 mimo něž ničeho nezbylo:

34b

co mu toho treba bylo,
když jsa mocen nade všim věkem,
ež se narodil člověkem

1780 i chodil na světě v strasti
a dal se z svéj vlastnej vlasti
ještě | k tomu umučiti?

Musiš mi to olučiti,
kak bych to mohl jistě znáti,
1785 proč se musilo státi,
že se v takú porobu nižil,
když jest všeckerno převýšil
v svém božství, v němž pomoc snadna?

Pověz mi to, panno žádná,
1790 nyní, kak to býti muože?''

Kateřina jakžto ruože
stáše, prostřed léta ktvúci;
jako se málo ulyznúci,
vece protiv tomu mistru:

1795 „V ten čas já váš rozum přistru
řeči, již vy závidíte.

I proč se tiem nestydíte,
tak nemúdrú řeči jdúce,
ote vschoda slunce jsúce
1800 najvyšší mistři vybráni?

Ó kak jste zle mistrováni!
Vaše hrozná hanba těžká,
ež Sibyla tak vítěžská,
ot římského stola vlasti

1805 jsúc, však rozmyslnú nápasti
v svém proročství Boha znala
a o něm prorokovala

řkúc: „Vidiech v slunci stojiece
pannu a syna kojiece
1810 na ruce, ten krásen | bieše.
Pod nohami jiej ležieše

35^b

mésiec i vše jeho úslona.
To kakž u vidění ona
viděla, ne očivistě,

1815 však jest z svého smyslu jistě
v rozumě inhed viděla,
ež od čistěj panny těla
Buoh přijme své ozračenje.
To-li vašě hanba nenie,
že Buoh znala, jsúci žena?

1820 A vy, jmajíc misterská mena,
Boha neumiete znáti?
Já vám chci věděti dáti
to, což mne tiežete, v čině.

1825 Buoh ten jest v jednéj vině
nikdy nebyl za žádný vlas,
ani mu je co vice dle vás
moci, leč bláhy přibýlo:

Bohu veždy dobře bylo.
1830 Bez konce i bez počátka
i jednoho nedostatka
neměl ani bude jmieti.

Protož i chci pověděti,
kterú potřebú se to dálo,
1835 o němž vy pohřechu málo
vieste, toho já želeji;
ale vědě i uměji
znáti mého spasitele,

mé duše uz|dravitele,
1840 jehož všemohúcie božství
jmá rozkladi také množství
i obsieži beze všech strasti,
jakž jeho moci i vlasti
smysl ižádný se nechopí,
jakž se vstvoři nebo sklopi

1845 jeho věčné jsúci bytie:
jeho dna, jeho přikrytie,

36^a

170

171

- 1850 jeho děli, jeho šíři,
jeho hušti, jeho číři,
jeho výši, jeho níži,
jeho dále, jeho bliži,
jeho úhluov i okrúhlosti,
jeho máli i velikosti.
Rozum ižádúci nenie,
1855 ani kdy které srdce směníe
téj žádosti k sobě vzieti,
aby co smělo počieti
o tom sice nebo tako
myslíti neb říci: taktó
1860 on jest mocný i veliký,
jeho jmě národ všeliký
slaví a já s ním tudieže.
Vás všech rádsí ten mne tieže
řka: „Co třeba bylo toho
1865 Bohu, že tak trpěl mnoho
pro člověka muk i núze?“
To vám poviem ne na dlúze.
Viece když Buoh nežli | dosti
jmajě přeplovné Milostí,
1870 v níž, v nie v jednéj Vlasti síla
bez toho býti nerodila,
a chtiec, by byl člověk stvořen,
tehdy plného božstvie kořen,
svú vrchní Múdrost, otvoril
1875 a člověka z hlíny stvoril |
i usadil v rajském domu
řka: „Plod sě!“ A ješče k tomu
poddal vše, což země plodí,
což léce, plavá neb chodí,
1880 na užitek jeho tělu
i dal jemu vši moc celú,
věk i pravé svobodenstvie.
Když pak pro neposlušenstvie

- 1885 člověk byl skrze diábla klesl
u věčnú kletvu, tehdy vznesl
Buoh naň ten súd, ež byl ztracen
člověk a jinak navrácen
nemohl býti, jedno tady,
ež Buoh z svého božstvie rady
1890 poživ i rozloživ čistě,
pak chtěl i musil sě jistě
z čistěj panny naroditi,
nechtě pravdě užkoditi
ani násilé činiti
1895 těm, již směli provi niti
myšlením dle pýchý radost,
pro Luciferovu závist
s nebes s nim u peklo spadli.
Potom sú proroci kladli
1900 jistá proročstvie rozličná,
smyslná mnohá řenie slíčná,
na nebesa vzhledajúce,
jeho přístie žadajúce,
vuolajúce ve dne v noci
1905 a řkúc: „Přid, přid, rač spomoci
nám z núze!“ Jakž sě i stalo.
Což sě mluvilo i psalo
o něm, to on vše dokonal.
Král David, ten po něm stonal
1910 řka: „Ó věčný Bože mocný!
Vezři na svůj lid nemocný,
schyl nebesa a sstup doluov,
dotkni hor, ať jich podmolóv
k vrchóm vzkúře sě lehкости!“
1915 To on mienil, by horkosti
pekelné zatopil vskóre.
Jeremiáš při téjž vspořě
řekl: „Ó všemohúci Bože!
Vzvol sobě tělesné lože,

- 1920 chvátaj, juž ny túha ždátí,
by sě asa mohlo státi,
by ty ne|besa rozdera,
svě milosrdenstvie zbera
i vstúpil k nám nynie v spēchu!¹
- 1925 Izaiáš na útěchu
nám drahé řčení pověděl,
jakž skrze svatý Duch věděl
řka: 'Ej, tof ot Jesse plodu,
z krále Davidova rodu,
čistá panna synem počne
i porodí; a to zročnie
dítěce bude jmenováno
Emanuel, to znamenáno
jest anděl rady veliké.'²
- 1935 To sě proročstvie všeliké
k jeho narození kladlo;
proto, když prokletie spadlo
bylo ot něho do věka
na najprvnieho člověka,
jenž rušil jeho kázanie,
pak téj kletvy i vázanie
nemohl nikte rozvázati,
jedno ten, jenž sě tázati
ráčil z svého bostvie silú.
1945 Mariu, čistú pannu milú,
vzvolil svému tělu k matce
i poslal k niej na počátce
Gabriele archanděla,
jenž jiej ta poselstvie celá
zvěstil ve v|šiej dostoynosti
řka: 'Zdráva plná milosti!
Buoh s tebú, to věz zacelo!³
Inhedž sě Buoh v to čisté tělo
vložil skrze jejie ucho
1955 i nesl tak to drahé rúcho,

- 1960 jakž mu ničse neuškodil,
až sě v čistotě narodil
i chodil na zemi této.
A jakž sě bylo stalo zlé to
skrze jeho kletvu k věku,
věčné zatracenie člověku,
takež jeho opěť zasě
musil dobyti, vzepna sě
na kříž, naňž pokorně vstúpil
a s svú drahú krví vykúpil
člověka k jeho dědině;
umřel i ležal nevinně
až do třetieho dne v rovu;
vstal z mrtvých a ducholovú
radu diáblovu přesúdil,
1970 již byl člověka přelúdil
jablkem na zatracenie věčné.
Tak nám jeho přístie věčné
všem navrátilo spasenie.
1975 Věztež, že to jinak nenie,
než tak, jak sem vám pravila.“
- Mistři řechu: „Panno | milá,
pověz nám, když již jest z mrtvých vstal,
diáblu, dieš, člověka otjal
a sobě jeho jmieti chtěl,
kamož sě on jest potom děl?
Ješče-li na světě chodí zde?“
- 1980
- 1985 Kateřina vece k nim: „Ne,
po svém vzkříšení všeliký
zde byl čásek neveliký,
v němž k apoštolóm přicházal,
když učil; pak jim kázal
ruozno po všem světu jíti,
vieru kážuce a křstíti

Zem pro každého
vzkříše

otpovědět, ni říci,
než těch každý poče vléci
jazyk v se a k zemi ničě.

2135 Tehdy tiesař na ně vzkříše
hněvným hlasem, jim na vzdoru
vstav s své stolice nahoru
řka: „Ó přehanební chlapi!

Nedarmo ste sluli lapi.

2140 Nejste mistři, ale slúpci!
Co stojíte jako trupci,
oslnuvše i zdřevěněvše,
ohlechše i oněměvše,

slova řeci neumějíc,
ani plačíc, ni se smějíc,
jednož bledete prokysle?

2155 Tak-li vy na vašem smysle
ženská moc již obłudila
i svú řeč přesúdila,
jakž vás každý známén stojí?“

Jeden mistr z nich vece: „Tvoji
hněvi, ciesaři, ny budie,
ale všakž nám neostudie
pravdy, již slyšimy | sami.
2155 Nám sú všichni mistři známi,
což jich koli na všem světě,
však těch iżádný u přietě
nikdy nesměl pomyslit

na to, by se protiviti
2160 chtěl nám na kterém učení;
pakli se kte u potčení
nás kterému poprotivil,
ten je toho tak tiem užil,
ež ho každý řeči schlustil,
2165 jakž ot toho s hanbú pustil.

42a

Ale protiv téjto dievce
nenie ijednoho pěvce
ani hovoříče zdese,
neb jěž to učenie nese,
2170 toho se mé srdce leká
i jsú mi velmi daleka
jejie slova i rozumi.
K tomu svědšie moji umi,
ež k nám toto v drahém sluše
2175 nemluvi tělesná duše,
ale velebenstvie mocné,
utěšitelně pomocné
všem věřiciem, to mý známy,
jemužto se poddávamy: |

42b

2180 Duch svatý, jenž jest v ni vstúpil,
ten ny zžesil i ohlúpil
Boží mocí, o němž čistá
mluvi tato panna jistá.
2185 Sobě mistrovstvím nespomuožem,
nic křivú řeči nemožem,
ani chcemy, ani smiemy.
Protož tobě to poviemy,
ciesaři, všichni nematně:
poznávamyť se udatně,
2190 ežť se s námi tvój blud mine;
neukážeš-li nám jiné
modly neb viery čiščejšie,
ješto by byla jistějšie,
než tvój stav je, v němž přebýváš,
2195 tehda věz, ež darmo zýváš,
neb smy tvú milost ztratili,
dnes se všichni obrátili
věrným srdcem, mysl'ú čistú
k laskavému Jezu Kristu,
jehož Božím synem známy
a za jeden Buh jej jmámy

mudra
přestoupí
na křesť.

Milost
vždy
vždy

plněj | moci, plně cnosti
nekonečně u věčnosti.“

A když císař to uslyš,
s hrozným hněvem sede pyše,
utírajě potu z čela.

2205

Jeho mysl by nevesela;
třasa sě jako z omraza,
rychle prostřed města káza

2210

oheň veliký vznietiti
řka: „Tito sě osvěti
chtie, hanějic naše bohy!“

Svázavše jim ruce, noby,

všechny v uoheň umetachu,

v němž oni beze všeho strachu

2215

příjěchu to umučenie

skrze dievčie ponučenie;

pro něž umučenie zváni

bychu, jsúc korunováni,

do věčnéj radosti s Bohem.

2220

Tu sě při I'udu přemnohém

na nich pokáza div krásný,

ež těch každý mistr věhlasný

krásně jako spě ležieše,

že na nich na v'šech nebieše

2225

ani rúcho, ani vlasý

neopolelo v ty časy.

To jest věrná pravda celá.

Pak cné křestěné jich těla

v noci vzezně pohrabachu,

pro něž všickni chválu vzdachu

Jezu Kristu laskavému,

vždy ovšem Bohu mocnému.

2230

A když sě to všecko skona,

císař Maxencius vstona,

2235

vezřev na tu pannu pilně,
hněvajě sě z toho silně,
vída ji tak tvrděj viery,
a ižádúciej odpěry

2240

protiv jiej nemohl mieti;
káza ji svým sluhám jieti
i mučiti v nemilosti.

Tyto sluhý bez chúlosti,

o to sě nic netázavše,

v tu sě žádnú uvázavše,

2245

inhd svlekú čistu niti

i počechu biči bíti. |

A ti bičové tak biechu

učiněni, jakž jě v spēchu

císař bieše kázal z hněvu

připraviti pro tu děvú,

chtě, by věřila v jich bohy.

Každý bič ten tři batohy

skruté vlásenim jmějieše

a na každém konci bieše

uzel zavázán polovem;

a ti uzli pak olovem

biechu chytrně oblití

a v těch olóvčiech zalitý

jehelné udice silné,

jakž když sluhý z mysli pilné

biči udeřichu k tělu,

ač kde batoh kóži celú

ostavil, to pak zkaziechu

uzlové, již proraziechu

tu nevinnú žádnú kóži;

až pak v tom uzlovém loži

udice sě zavadieše

a to maso vysadieše,

bolestivě derúc zasě.

2270

Ó kaká odíva sa sĕ,
 Jezu Kriste, nad tvú | ladú,
 jĕž bieše v rozkoši z mladu
 u Kosta, mocného krále,
 jedinká ve cti i v chvále
 u své matky cnĕ vzhována,
 kdež ni bolest, ani rána
 na ni nikdy nepovstala,
 ani úraza kdy znala;
 než jak slušie býti dceři,
 jež jest occi i mateři
 jedínú, jsúc při bohatství:
 takež ona u postatství
 jmĕla zemĕ, hrady, města.
 Ó Jezu, kak tvá nevĕsta
 truchle stáše obnažena
 dle tvého slavného jmena,
 jakž sl'úbila bieše tobĕ,
 mimo tě nechťeci sobĕ
 voliti jiného chotĕ.
 Proto těžké muky pro tě
 míle i pokornĕ trpĕla,
 neb ty sluhy jejie těla
 měkkosti nelitováchu,
 v tu žádúci kóži práchu
 biči ze všeho ramene,
 jakž od každého pramene
 staniĕše sĕ v |lášcie škoda
 i nejednaká nehoda
 na jejiem čistúciem těle.

Tof tu dle svého prietele
 z šesti barev čistá mesla
 u věrnĕj milosti nesla,
 jakož věrná milá svého
 nositi jmá dle milého.

44b

KATEŘ NIKOM

NE POZVALA

FYRIK VJHY

PROJ PRO

KRISTA A LAŠKU

K MĚTIV

45a

První barvu nesla v spēchu,
 ež tě lícci, ješto ktviechu
 u biele i v červenosti,
 tě sĕ obĕ v téj žalosti
 zmĕnivše, však krve nezbyvše,
 ale krásu svú pokrývše,
 zelenásta pravým studem,
 ež před tiem pohanským bludem
 stáše obnažena jsúci.
 U pravé milosti vrúci,
 spĕnši svoji ruce k sobĕ,
 zatvořivši oči obĕ,
 hlavu schýlivši, sĕ tiši.
 Nad níž ti pohani líši
 divoké bitie tvořiechu,
 od nichžto ran sĕ nořiechu
 blesky z jejie oči jasnú
 v horkých krópkách, čilú nečasnú,
 přĕs tě lícci dle bolesti.
 Druhú barvu bez všiej pesti
 nesla dle jiných nadĕji.
 Ba, kteréj jest kdy míleji
 byl který chot než té drahé,
 ež jejie bělúcie nahĕ
 tělo před pohaustvem stkvieše,
 na němžto čřvená ktvieše
 barva ot jejie krve svatĕ,
 kteréž ty panošĕ klatĕ
 zkropichu tu bělost stkvúci?
 Mezi tiem pak mnohú ktvúci
 róži bieše toho časa
 znáti z kuože i od masa,
 jakž jĕ udice zahnavše,
 mnohé od kosti vydravše
 ostavily biechu svrchu:
 ty pak zmrtvĕvše na vrchu

45b

Z B.

2310

2315

2320

2325

2330

2335

2340

LITENI SMISLI
BAREV ↓

Neobnažena
neobnažena

POZÁTKA
DOKONČ.
POČASU.
METYDICE PRO ČEŠ
OJĚTÚCU ZDE
SKUTEČNĚ TRPĚ!

črnáču se bolestivě.
 Pátú barvu žalostivě
 nesla dle ustavičností
 svému choti vše k libosti
 jako jistá věrná sluha.
 Nejedna batožná duha,
 bolest jí k srdčku vzdřejší,
 pod koži krví naběší,
 modráše se, stezku stáhší,
 mezi rány se rozpráhší,
 kadyž mukař bičem mierał.
 Nesnad bych již tomu věřil,
 by nyní která bez omyla
 tak věrnéj milosti byla
 a svému choti tak přála,
 by proň jednéj ráně stála,
 ješto svatá Katerína,
 rozkošná dcí mateřina,
 mnoho set na sobě jměla.
 V šestú barvu biěše dospěla,
 by se oděla v též časy,
 v něž jejie žádúcie vlasy
 tu také trpiechu za to,
 jež se dráže než vše zlato
 stkviechu, což | ho jest na světě.
 Ty se v žalostivé přietě
 chvějiece po jejie pleci,
 a kdež ti bičové meci,
 mezi ně se zapletiechu,
 tu jě i s pletí vytrniechu;
 pak zvěžením jdúce zasě
 ostaniechu jí u mase,
 v němž se skrze krev bleskniechu.
 Tak se ty barvy leskniechu
 všecko druha přímo duze,
 zde u mase, onde v duze,

46^a

S. 2

2345

2350

2355

2360

2365

2370

2375

biele, črně i zeleně,
 modřě, žlutě i červeně,
 každá v svéj vlastnéj postatě.

2380

Ach, tof milost tu bohatě
 biěše stany všě rozbila,
 ež ta panna Bohu milá
 muože strpěti to bitie!

2385

Drahé Izaldy napitie
 biěše jí dřieve zavdáno,
 když ve snách by dokonáno
 jejie sl'úbejně s Tristranem,
 jenž jest nade vsi věcí pánem,
 mimoňz mocnějšieho nenie.

2390

Ducha svatého rozženie
 v jejie srdčku hořiěše.
 Protož, kakž hořce nořiěše
 slzy z svú jasnú očici,
 však tú mukú i tú čtici
 jejie srdčko v ten časek
 nerozpáči se za vlásek,
 jedno ež vzdycháše k Bohu.]

2395

A když ty panoše mnohú
 muku bitím jejie vydachu,
 jidú před ciesaře v strachu
 řkúc mu: „Co nem kážeš ješče?“

2400

Maxencovi se zatešče;
 svých rukávov vzhuoru vsúče
 i káza jí věsti rúče
 v jeden žalař velmi temný;
 a ten biěše tak tajemný,
 jakž veň jiného nikoho
 nev|sadiechu, jedno toho,
 jenž se skutkem tak potratil,
 jakž mnie proto život platil.

2405

2410

47^b

46^b

2485 má mi radost všecka vzata;
 takúť k tomu žádost noši.
 Protož tebe velmi proši,
 rač mě naučiti tomu,
 kady bych já přišla k tomu,
 bych, ji uzřeci, s ní málo
 pomluvila; mně by zdálo
 se to za veliké šěstie.“
 Porfyrius na tom místě
 2490 vece: „Králová žádúcie,
 proč se tvé srdečko smúcie?
 Co mne o tom jímáš tázati?
 Tvá mně milost jmá kázati,
 a já inhed bez potázanie
 2495 jmám činiti tvé kázanie
 bez rozpači, bez otklada.
 Ale však nálepšie rada,
 jiež mój smysl móž zachytiti,
 jedno stražné umýtiti
 2500 i | podati řeči sladkéj
 jim i slibuov, prosby hladkéj,
 aby ot nás dary vzeli
 a toho nepověděli,
 co my tam činiti budem.
 2505 Tak od krále hněvu zbudem.“

49b

*vš se
 v nejč jdan
 v čistic se
 var.*

2510 Králová toho pochváli
 řkúc: „Všichni darové malí
 jsúť k tomu, nevelicí.
 Kterižf jsú stražní všelící,
 jsú-liť dobří, nebo chlustie,
 2515 daj jim, cof chtie, ať ny pustie.
 Jdiž přeč a pracuj mi o to,
 a jáť sliбуji, žeť proto
 do méj smrti v tom osudu
 2520 viac tvá přietelnice budu.“

2520 Porfyrius jde tamo,
 neb mu volno bieše i známo
 takž tu s těmi strážnými,
 s nimiž úmysly vážnými
 smluvi to, jakž mu sliбichu,
 když by králová po tichu
 přišla s ním k tomu žaláři,
 chtiec dáti s tú drahú | tváři
 jim mluviti i uzřieti,
 2525 a před králem toho přieti.

50a

Tak se to nedlúho kona,
 až se jednéj noci oba
 snidesta, smyslem to skladše,
 velmi tajně se ukradše,
 2530 k tomu žaláři se bráchu.
 A jakž brzo před nim stáchu,
 tak Porfyrius divi otrazi.
 Inhed je taká zarazi
 vuoně i světlost veliká,
 2535 jakž jí síla tak všeliká
 neby, bysta mohla státi
 a jieť dobrý večer vzdáti,
 než v úžesti světloščemi
 padesta oba na zemi.

*Porfyrius
 v žaláři*

*v celé v hore
 světlo*

2540 Svata Kateřina, krásná,
 smyslná, dostojná, věhlasná,
 zavola jí z svých tichostí
 i potvrdi těch cných hostí
 k dobréj viere řkúc: „Netbajta,
 2545 vstaňta a se nelekajta!
 Nebud vám má řeč úpola;
 nebť vy také k sobě volá
 Buoh | do svéj věčnéj osoby.“
 Inhedž králová ze mdloby

*kat. v nejčová
 v sliбichu*

50b

2550 vstavši s Porfyriem nahoru,
k téj přezádněj panně k dvoru
přistúpista jakož chtiece;
tepruvž třidsetikrát více
viděsta stvúcie světlosti
2555 v tom žaláři, v něm v radosti
seděše ta dievka tichá.

Také tu nebysta licha,
by viac divuov neviděli:
uzřesta, ande anděli
v korunách podlé ní stojie
a tu Bohu milú kojie
utěšením na vše strany,
úrazy i jejie rány
mažíf mastmi nebeskými;
tak lékaři andělskými
2565 Kristus svú chot tu kojieše.

Kak se králová bojieše,
však s svéj mysli ten strach slúpi,
opět blíže k niej přistúpi,
2570 dobrú mysl v srdečko vzemši.

Svatá Katerína, sněmši |
koronu s jednoho anděla,
i vstaví jí inhed zdospěla
králověj na její hlavu
2575 a řkúc: „Zvěstujif po právu,
jakž mně svědši má věhlasa,
ež ty od tohoto časa
třetí den težkých muk dojdeš,
po nichž u věčnú radost pójdeš.“
2580 Tehdy Porfyrius s královú
vzesta v obě srdci novú
mysl i bohatie veselé,
jmajíce útěchy velé

2585 tiem viděním i tú řečí,
vzemše odpušćenie vděci
i jidesta opět zase.

Na zajtřie inhed to sta se,
ež jiní rytieři moci,
ješto jeho cti pomocni
2590 jsúc, jmějiechu jej za pána,
neb mu bieše cesařem dána
moc, ež vládnieše nad nimi
i běháše mezi nimi

dle všeliké potřebnosti:
2595 ti sobě s ním v obecnosti
v jedno tajné ukázachu,
na | něm toho otázachu,
aby jim to věděti dal,
kde by sám noc byl přespal.

2600 Porfyrius ze cného smyslu
vece: „Kterého úmyslu
jest váš rozum, jenž vy vieže,
ež mne vašě obec tieže,
kde sem spal anebo ležal,
2605 co-li novin jsem utěžal,
které sem měl utěšeníe?”

Toho vám nic třeba nenie
věděti ani tázati.

Kromě já vám chci kázati
2610 i raditi všem bez studu,
abyste vy svého bludu,
v němž ste do siej doby stáli,
nechajíc, s Bohem ostali,
modlám se neklanějice,
ale mne poslúchajice.

2615 Ostavtež se těch bludných loz,
netbajíc všech cesařských hróz,
každý, jakž najtvrze moha,

2620 uvěř u vrchnieho Boha,
jenž dňem sviätí, noci mračí
a činí vše to, čož ráčí:
hvězdy, mäsiec, slunce vzoril
i jest nad všim a vše stvoril,
jehož moci vše utěží,
pro něhož ta panna vězí,
kterůž vidiete mučiee.“
2630 Tu dvě stě rytieř a vice
svého bluda ukrátichu
a všichni se obrátichu
pro jeho řeč v tu hodinu
k Jezu Kristu k Hospodinu.

2635 Maxencius, ciesař tuhý,
s svými rytieři den druhý
sede v úrad s svú vší radú
i káza tu pannu mladú
před se vyvésti z žaláre,
mně, by jejie světléj záře
i jejie rozkošnej krásy
mnoho ubylo v ty časy,
2640 což seděla u vězení,
že ku piti i k jedení
niče jejie nebylo dáno
ni ké lékařstvie popřáno.

2645 Tu ji z žaláre vyvedú
předěň, a všelikž nebledú.
A když jejie ciesař zazře okem,
ana tak veselým krokem
předěň jide i tak čile,
jako by ijednej chvíle
u vězení neseděla
2650 ani | kterých muk viděla,
vze mysl proto velmi plašší,

2655 neb ji uzře mnohem krašší
i čelejší ve vsie krási,
než ji viděl bieše v tom časi,
když vedena u vězení.
„Ach,“ vece, „bez toho nenie,
by jejie dobře nechovali!“
I káza, by zavolali
2660 strážných. Ti přijidu vskuoite.
Těm mnohá ukrutná hoře
káza mučením vydati,
vele se jim v tom vyznati,
čím sú téj panny nesnadnie
2665 chovali, ež tak ladně
svú pti leskne, krásy hojcie.

Svatá Kateřina stojec
vzmluvi protiv ciesařovi,
nevěrnému Maxencovi,
2670 nechtieci, by tyto sluby
kteréj muky nebo túhy,
nevinny jsúc, pro ni došly,
a řkúc: „Zlý ciesaři, pošli
svój um k lepšímu rozmyslu;
2675 neměj tohoto domyslu,
by mně | jiesti nebo piti
aneb který pokrm žiti
dávali od dvora tvého.
Věz, ež sem od nikohého
2680 ztravy tělesnej nejměla,
ale jenž skrze anděla
krmil Daniele spoře,
kdyžto ve lvovej oboře
vězal u krále z Babylona,
2685 ten mě ščedře z svého lóna
krmil, pojil i uzdravil
i svú milostí oslavil,

53a

Chce se jí
je její krásy

poděkuje
co se o ni starají
chce se mučit

Kat. se jí
přála, že jí
potom dal anděle

52a

Maxencius
ciesař tuhý
s svými rytieři
den druhý
sede v úrad
s svú vší radú
i káza tu
pannu mladú
před se
vyvésti z
žaláre,
mně, by
jejie světléj
záře
i jejie
rozkošnej
krásy
mnoho
ubylo v
ty časy,
což
seděla u
vězení,
že ku
piti i k
jedení
niče
jejie
nebylo
dáno
ni ké
lékařstvie
popřáno.

Kat. se jí
přála, že jí
potom dal anděle

52b

194

2690 jakž sem vesela i silna,
k tomu ovšem srdcem pilna,
ež mimou, Boha, nikoli
má mysl jiného nevolí.“

2695 Ciesar vezře z toho hněvně
a řka: „Ó vé, že tak zjevně
ty se našim bohóm směješ!
Řci však, dokud se naděješ,
bychomť chtěli roky dáti?
Jednomuť se tuto státi:

2700 vuol ze dvého, kteréž ráčíš.
Již mne na tom nerozpáčíš,
bycht to dále chtěl odvléci.

2705 Tutoť jest úkonně řeci, |
južť tě jinak přestrašim:
aneboť je bohóm našim
uvěriece chválu vzdáti
a vaše přě ostati
s námi úmysly sličnými,
neb mukami rozličnými
těžce umučenu býti
a tady života zbyti.“

2710 Svatá Kateřina krásně,
krotce i velmi věhlasně
odpovědě protiv tomu
řkúc: „Darmo, ciesari, k tomu
mluvíš hrozně i hněvivě!

2715 Nerod toho jmieti v divě,
žeť člověk života žádá;
ovšem já chci velmi ráda
s životem ostati zdravie,
neb mi tu naději pravie

2720 i jsem toho dobře jista,
ež je smrt pro Jezu Krista

2725 míle i pokorně vzieti,
to jest bytedlně přijieti
věčné zdravie, plnú radost.
Pročež jáz mám tuto žádost
i jest mému srdci pile,
ež chci smrt přijieti míle
dle mého milého chotě,
při němž u věčném životě
budu, kdež útěchy velé
jest i bez konce veselé.“

2730 Tehdy Maxencius toto
uslyšav, tepruv proto
naduv hrdlo z svého vaza,
svatú Kateřinu káza
mučiti divokú mukú.

2740 Na své pomocníky v hluku
zavola a řka: „Všech vás proši,
vidíte, žeť hroznú noši
žalost i veliké hněvy
skrze řeči této dévy.

2745 Mysltež, což jest najpilnějšíe,
kak byste najúsilnějšíe
muky vymyslili v spēchu.
Tohof jáz budu útěchu
na mém srdci jmieti cele.“

2750 Tehdy pohani dospěle
v libost tomu všiej cti lichu
jednu muku vymyslichu,
divokú, těžkú, úřitnú,
tak hroznú i přelitnú,
ješto nikdy nevidáno,
ani sluchem viec slýcháno
v širokosti všeho světa.
Tu toho drahého květa

Max. řeká
převládá
prosa.
Vymyslel
všechno

Max. řeká
převládá
prosa.
Vymyslel
všechno

2970 žeť já tobě dnes tvú hlavu
káži s tvého vazu stieti
a tvé maso zřežúc vzieti
i rozmetati, v tom mi věři,
ptačtvu i rozličněj zvěři,
ať tě tvá chýtrost opraví!“
Králová vece: „Unaví-
li mě tvá zlost, to nic nenie.
2975 Neb má vuole i mé chtěnie
jest: pro věčný Buoh umřieti!“
Ciesar | káza inhed jieti
ji i vyvésti před město
svým sluhám, a ješče přes to
káza ten ciesar nebožný,
2980 aby železnými rožni
jejie prsi prodesili
a za ty ji pověsili.

58b

2985 Když ji sluchy z téj ponuky
vediechu na tyto muky
pro jejie čistú nevinu,
tehdy na svatú Kateřinu
králová vezřevši vece:

2990 „Již ke mně spěje má pece,
milá panno Kateřina!

Popros za mě Hospodina,
jehož dle svatého jmena
jsem já, ciesarova žena,
tuto svádnú při vzpodjala

2995 a to u mé srdce vzala,
ež chci míle i pokorné
dnes přijieti smrt úporné
pro milost vrchnieho Occe.“
Svatá Kateřina krotcé

3000 vece: „Ó králová slavná,
Bohu libá, ovšem správná!

3005 Nerod ničs stýskati sobě,
neb to já zvěstuji tobě,
žeť dnes bude dáno pro to
za minúcie panstvie toto
nemijnúcie kralovanie
tu, kdež věčné radovanie
jest, ješto nikdy netúžie;
a za smrtelného muže
3010 neumierajicieho krále
zíščeš, Jezu Krista v chvále.“

O to sě ty sluchy shledú
a tu královú vyvedú

3015 před město na tu popravu.
Podlé svého zlého npravu
obnaživše ji i szuchu
a jejé prsi pronznuchu
od kostí ostrými kostny,

3020 jakž byl kázal ciesar zlostný,
i zvěsiechu na dva krsy.

Tu pak ty králověj prsi
jakž nuzně z těla vydřechu,
tak jiej potom hlavu stěchu
měčem, a jejie dušice

3025 pro muku téj děvice
i skrze ty šťastné muky
k Bohu v nebeské proluky
jako anděliček brče.

A jakž brzo noci mrče,
3030 tak Porfyrius v tu dobu
některé křesťany s sobú
pojem i jide zacelo:

a složiv to chvalné tělo,
příklek, šlechetnými mastmi,
3035 ješto dalekými vlastmi
biechu v dlary mu poslány,

59a

59b

2970

2975

2980

2985

2990

2995

3000

59c

3005

3010

3015

3020

3025

3030

3035